

DENNÍK VOJNOVÉHO ZAJATCA

Denník Ladislava Červeňa z obdobia po potlačení SNP

ČERVEŇ, L.: Diary of the Prisoner of War. Diary of Ladislav Červeň from the Period after the Suppression of Uprising. Vojenská história, 4, 20, 2016, pp 111-122, Bratislava. Following the outbreak of the Slovak National Uprising, the young student Ladislav Červeň with the garrison of Zemianske Kostofany joined the insurgents and Ladislav became the Uprising Army member. After the suppression of SNU, he wanted to veer round to the liberators, however, fell into German captivity in Low Tatras. He described his further stories and prisoner horrors in his notebook. After the war was over, in June 1945, he returned back to Slovakia and completed his studies at the Faculty of Civil Engineering in Bratislava.

The diary of Ladislav Červeň is a personal testimony describing the war horrors of one of several thousands of uprising soldiers spending the rest of the war imprisoned. Military History. Slovakia. World War 2. Diary of the Prisoner of War, Ladislav Červeň.

Ladislav Červeň sa narodil 23. júla 1920 na železničnej stanici v Příbovciach. Jeho otec pochádzal z Hornej Nitry, matka z Turca. Ladislav mal dvoch bratov, staršieho Janka a mladšieho Karola. Ako 8-ročný prišiel o matku, ktorá podľahla tuberkulóze. Otec sa neskôr oženil s mladučkou Barborou Příbojovou z Podkriváňa, ktorá sa o Ladislava a jeho súrodencov láskavo starala. V roku 1933 im pribudol brat Ivan.

Ladislav vyrastal v rodine výpravcu vlakov, rodina sa často sťahovala. Detstvo prežil na železničných staniciach Příbovce, Slovenský Meder (dnes Palárikovo), Hetín (dnes Chotín) pri Komárne a Devínske Jazero. Základnú školu navštevoval spolu s bratmi v Nových Zámkoch. Keď sa rodina v roku 1935 presťahovala na stanicu Devínske Jazero, dochádzali chlapi na štúdiá do Bratislavy, kde v rokoch 1935 – 1939 Ladislav absolvoval stavebnú priemyslovku. Posledné sťahovanie – do Bratislavy ich zastihlo v máji 1939. Po maturite nastúpil k železnici do administratívy ako elév. Na vojenčinu ho vzali v roku 1941 do Nového Mesta nad Váhom k ženistom. Keď Hitler napadol Sovietsky zväz, hrozilo, že bude musieť ísť na front. Rodičia ho preto prihlásili na Stavebnú fakultu, kde od 1. októbra 1942 študoval ako vojenský štipendista. V lete 1944 počas prázdnin bol preraďený k vojenskej posádke Zemianske Kostofany.

Po vypuknutí Slovenského národného povstania sa celá posádka pridala k povstalcovi a Ladislav sa stal vojakom povstaleckej armády. Po potlačení SNP so svojimi priateľmi chcel prejsť na stranu osloboditeľov, ale v Nízkych Tatrách padol do nemeckého zajatia. Ďalšie osudy a zajatecké hrôzy zaznamenal vo svojom zápisníčku. Po skončení vojny sa v júni 1945 vrátil domov na Slovensko a dokončil štúdium na Stavebnej fakulte v Bratislave.

V septembri 1948 sa oženil s Máriou Nežatickou z Hlohovca a rodina sa v období rokov 1949 – 1956 rozrástla o troch synov – Ladislava, Mariána a Karola. Hneď po svadbe odišli do Senice, kde nastúpil do Slovenského hodvábu ako stavebný dozor. Pod jeho dozorom vyrástli nové haly so škrupinovou strechou, komín a chladiarenská veža teplárne a vlečka zo železničnej stanice do fabriky. V tom období sa stal členom SZPB, v ktorom aktívne pôsobil až do roku 2006. V roku 1952 sa mladá rodina presťahovala do Bratislavy a Ladislav začal pracovať v Banských projektoch, kde sa postupne dostal až na pozíciu hlavného inžiniera projektu. Okrem iného viedol projekčné práce pri budovaní bane Čigel',

bol členom vedenia stavby bane Šardice na južnej Morave a hlavným inžinierom projektu Pamätníka Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici. Až do roku 1989 pôsobil aj ako súdny znalec v odbore cien a odhadov nehnuteľností a v odvetví inžinierske stavby.

Od roku 1971 do roku 1990 bol nepretržite poslancom Obvodného národného výboru Bratislava III. Aj po odchode do dôchodku ho vzhľadom na jeho dlhoročné pôsobenie v projekcii zamestnali v Banských projektoch ako brigádnika pri triedení a katalogizácii archívu. Okrem práce v záhrade nezištne pomáhal rodinám synov pri opatrovaní vnúčeniec. Projektantské, ale aj murárske schopnosti však využil najmä pri stavbe domu v Sennom pre syna Mariána.

Nekonfliktná a láskavá Ladislavova povaha sa prejavila aj na konci jeho života, pri krutom postihnutí Alzheimerovou chorobou. Takíto pacienti bývajú agresívni, ale jeho vnútro bolo nastavené inak – láskavo a dobrotivo. Manželka Mária ho v jeho ťažkej chorobe obetavo doopatrovala. Zomrel v Bratislave 9. januára 2009 vo veku 88 rokov.

Denník Ladislava Červeňa je osobnou výpoveďou, ktorá približuje hrôzy vojny jedného z niekoľkých tisíc povstaleckých vojakov a partizánov, ktorí sa dostali do nemeckého zajatia, prežili ťažké podmienky táborového života a pracovného nasadenia, radosť z oslobodenia a návratu do vlasti.

* * *

Ladislav Červeň, narodený 23. júla 1920 v obci Příbovce, katastrálne územie Rakovo. Vojak od 1. októbra 1941, príslušník Pionierskeho práporu 11 v Novom Meste nad Váhom. V hodnosti slobodníka bol od 1. októbra 1942 preraďovaný do Vojenského vysokoškolského internátu v Bratislave. Od 1. júla 1944 po dvojročnom štúdiu na vysokej škole bol dočasne preraďovaný k vojenskej posádke v Zemianskych Kostolnoch, kde vykonával stavebno-technickú činnosť pri špeciálnych vojenských stavbách. Dňa 29. augusta 1944 sa celá posádka pod velením kapitána Weinholda pridala k Slovenskému národnému povstaniu. Počas povstania pôsobil v jednotke nadporučíka J. Kováčika patriacej do IV. taktickej skupiny. Po ťažkých dvoch mesiacoch, po bombardovaní obce Staré Hory, jeho jednotka 27. októbra 1944 zanikla. So spolubojovníkom Františkom Šimurkom sa dohodli, že po horách sa pokúsia postupovať východným smerom naproti postupujúcim osloboditeľským vojskám. Pri tomto pokuse však padli do zajatia.

* * *

OKTÓBER 1944

- 27. 10. 1944 – Večer odchod do hôr.
- 28. 10. 1944 – Celý deň ideme. Hladní, mokří, unavení spíme prvý raz pod stanom. Hrozne prší.
- 29. 10. 1944 – Hneď za rána ideme ďalej. Prší. Dostali sme sa do nepriateľskej paľby. Musíme sa vrátiť. Spíme v zrubovej chate. Sme zúfalí.
- 30. 10. 1944 – Pokúšali sme sa ísť ďalej. Náboje sa nám minuli. Zajala nás nemecká hliadka nad obcou Moštenica. Odtransportovali nás do obce, zavreli do divadelnej sály, kde sme prespali do rána. V sále bolo asi 40 zajatcov.
- 31. 10. 1944 – Peším pochodom nás presunuli do Banskej Bystrice. Spali sme v školskej budove.

NOVEMBER 1944

1. 11. 1944 – Ihneď zrána asi 500 zajatcov peším pochodom nás presunuli do Štubnianskych Teplic. Sústredili nás v Tepliciach na futbalovom ihrisku, kde sme prežili noc.
2. 11. 1944 – Prší celý deň. Večer nás na noc sústredili v učiteľskom ústave.
3. 11. 1944 – Večer nás na železničnej stanici Diviaky naložili do krytých železničných vozňov. Celú noc sme cestovali. Nič nejeme.
4. 11. 1944 – Celý deň aj celú noc sme cestovali. Nič nejeme.
5. 11. 1944 – Celý deň o hlade stojíme. V noci cestujeme.
6. 11. 1944 – Na obed sme dorazili do cieľovej železničnej stanice Neudorf (pod Berlínom). Peším pochodom sme išli do zajateckého tábora Mühlberg – Stalag IV B. Umiestnili nás pod veľký stan. Dostali sme varenú repu.
7. 11. 1944 – Prvý deň v zajateckom tábore.
8. 11. 1944 – Spíme v baraku. Na ráno čierna káva (bez cukru). Na obed repa a zemiaky. Na večer ceres, konzerva a cukor. Dostal som zajatecké číslo Stalag IV B 306524.
9. 11. 1944 – Spíme opäť v baraku. Na obed geršla a zemiaky. Dni sa pomaly mňajú.
10. 11. 1944 – Sme všetci slabí od zlej stravy. Na obed varená tráva. Spíme v baraku.
11. 11. 1944 – Na obed konečne hrachová polievka. Stále slabneme. Večer o 6. hodine si líhame spať.
12. 11. 1944 – Nedeľa. Doobeda v táborovom kostole. Geršlová polievka. Pomaly si zvykáme. Táborový koncert.
13. 11. 1944 – Geršlová polievka. Vraj máme ísť preč.
14. 11. 1944 – Pripravujeme sa na odchod. Hrachová polievka.
15. 11. 1944 – V noci o druhej hodine odchádzame. Celý deň cestujeme vlakom.
16. 11. 1944 – Celý deň stojíme.
17. 11. 1944 – Celú noc stojíme. Doobeda stojíme. Zima, hlad. Druhýkrát si chcem vziať život. Večer sme dorazili do Mostu.
18. 11. 1944 – Doobeda sme sa ubytovali v zajateckom tábore Stalag IV C konečne ako ľudia. Som slabý, hlava sa mi krúti.
19. 11. 1944 – Zvykám si a mierne sa zotavujem. Veľká hmla. Dobré sa tu spáva.
20. 11. 1944 – Hmla. Kedy sa vrátim domov? Spomínam si na domáчих.
21. 11. 1944 – Prvý raz v kryte. Nakladám škvaru. Jedla je málo. Som slabý. Hlava sa mi krúti. Ináč vydržím.
22. 11. 1944 – Celý deň doma v tábore za ostnatým drôtom. Stále si spomínam na domov. Slabosť trvá.
23. 11. 1944 – Čistím kanalizačnú šachtu. Prvý raz som dostal obed. Som silnejší. Dobrá večera.
24. 11. 1944 – Prvýkrát na trvalom pracovisku, na banskej šachte Fortuna.
25. 11. 1944 – Unavený ako koň. Ale vydržím. Robím 10 hodín denne. Ráno vstávame o štvrtej hodine. Zapínam banské vozíky. Kamarátovi som zachránil život. Mali ho rozmiaždiť dva banské vozíky, ktoré sa mali zraziť a kamarát sa pokúšal zablokovaný vozík roztlačiť. Zboku som celou silou strčil doňho. Spadol už mimo vozíkov a tak sa zachránil.
26. 11. 1944 – Pomaly si zvykám na robotu. V šachte pod zemou si sám odbavujem nedeľnú pobožnosť.
27. 11. 1944 – Pomaly je to lepšie. Robím u murárov pod zemou. Mráz. Telo sa prispôsobilo strave a práci.
28. 11. 1944 – Som pravý havíř. S Dominom (zamestnanec na bani) sa plazíme v nízkej banskej chodbe k vetracej šachte, zisťujeme, či chodba nie je niekde zavalená. Som z toho celodenného plazenia značne ustatý.

29. 11. 1944 – Celý deň sa naplno pracuje. Pomaly mi to ide. Defakto sme v práci 11 a 1/2 hodiny.
 30. 11. 1944 – Mesiac v zajatí. Dnes som akosi ustal. Fero robí so mnou. Banský murár pán Červenka je dobrý človek. V zajateckom tábore bývam v drevenom baraku. Naša izba je 4 x 4 metre. Postele sú poschodové, v izbe je nás štrnásť.

DECEMBER 1944

1. 12. 1944 – Ďalej robím. Ide to. Len keby bol skorej koniec.
 2. 12. 1944 – Pracuje sa. Všetdný deň. Šťastne do nového mesiaca.
 3. 12. 1944 – Miesto omše od 10. do 12. hodiny čistím záchod. „Pekná nedeľa“.
 4. 12. 1944 – Mamička má meniny. Veľmi si na ňu spomínam. Ináč to ujde.
 5. 12. 1944 – Mikuláš. Čo dostane dnes Ivko? Ja som dostal repovú polievku s cibuľou a chlieb.
 6. 12. 1944 – Ďalej ťaháme. Čas uteká. Zaujímavé správy.
 7. 12. 1944 – Blížia sa Vianoce. Aké budú tu a aké doma? Stále spomínam.
 8. 12. 1944 – S pomocou Božou do tretieho týždňa práce. Nezlomím sa.
 9. 12. 1944 – Za tmy schádzame do šachty, za tmy vychádzame. Ani neviem, ako vyzerá biely deň. Ale je tu v podzemí dosť uspokojivo.
 10. 12. 1944 – Celý deň robíme. Pekný čas. Spomíname. Zase nedeľa bez svätenia.
 11. 12. 1944 – Dnes som dostal prvý plat. 4,90 RM. Vraj máme ísť na Slovensko. Dnes som písal domov.
 12. 12. 1944 – Sneh a zima. Ďalej pracujeme pod zemou. Lucia mi nič nedoniesla. Dúfam, že Ivkovi hej.
 13. 12. 1944 – Na domov sa nedá zabudnúť. Pri spomienke na domov mi vždy ide do plaču. Otecko, mamička čo robíte?
 14. 12. 1944 – Hrozne ustatý. Je to na zúfanie. Ináč som šťastlivý človek.
 15. 12. 1944 – Zase som hrozne ustatý. Už by mohol byť koniec tomuto utrpeniu. Nevládzem chodiť. Začíname štvrtý týždeň práce.
 16. 12. 1944 – Bombardovanie mesta Most a celého priestoru. Dni pomaly utekajú a Vianoce sa blížia.
 17. 12. 1944 – Nedeľa - opäť pracujeme a nesvätime. Toto nie je na poriadku. Boh to potresce.
 18. 12. 1944 – Je mi trochu lepšie. Stoj čo stoj to musím vydržať. Už to dlho trvať nebude.
 19. 12. 1944 – Dnes som sebe a Ferkovi spravil dreváčky. Na západe vraj Nemci robia ofenzívu.
 20. 12. 1944 – Ako ucháni (trochu horšie) bez stravy. Cválajúce dni.
 21. 12. 1944 – Veľké zimy. Od soboty každý deň poplach. Nervozita.
 22. 12. 1944 – Dnes som bol preložený k lanovke. Mrcha život. Vianoce sú tu.
 23. 12. 1944 – Zima. Ruská ofenzíva? Dnes som si schuti poplakal, ul'avilo sa mi. Smutné predvianoce.
 24. 12. 1944 – Štedrý deň. Robíme do druhej. Vrelé spomienky na domov.
 25. 12. 1944 – Prvý deň nepracujeme, svätíme. Čo robia celý deň doma? Ako môžeme, tak si spríjemňujeme Vianoce.
 26. 12. 1944 – Veľké zimy až -15 stupňov. Robíme. Písal som domov. Už je po sviatkoch.
 27. 12. 1944 – Katastrofálna zima. Dvanásť hodín denne strávime na nej. Mali doma spokojné Vianoce?
 28. 12. 1944 – Som veľmi ustatý. Banské vozíky nechcú chodiť. Skoro som sa zbláznil. Bolí ma zub aj noha.

29. 12. 1944 – Zima povolila. Košice, Budapešť? Je to už lepšie. Vydržíme.
 30. 12. 1944 – Opäť zima. Správy zo Slovenska z 20. 12. 1944 – je to zaujímavé. Čo robí Ivko s Karolom. Sú doma?
 31. 12. 1944 – Silvester. Sťahovanie. Nepracujeme. Niečo sa robí (mám také tušenie). Mám zlú náladu. Ináč som si dnes spravil dobrú kašu.

JANUÁR 1945

1. 1. 1945 – S pomocou Božou do Nového roku. Pracujeme desať hodín. Snehové záveje. Je to už v novom roku lepšie.
 2. 1. 1945 – Čas sa zlepšil (je teplejšie). Život pomaly beží. Ako je v novom roku doma? Keby Boh dal, aby lepšie.
 3. 1. 1945 – Žijeme ďalej životom zajatca. Práca je dosť ťažká. Musím už ten mesiac, alebo dva vydržať.
 4. 1. 1945 – Dnes som spravil váhu. Bude sa mi lepšie deliť chlieb pre spoluzajatcov v našej izbe. Pracujem bez plášťa, je pekný deň.
 5. 1. 1945 – Úžasne som ustal. Noha ma stále bolí. Váha sa osvedčila. Ináč musíme vydržať.
 6. 1. 1945 – Spoluzajatec Melcer mi ošetril nohu. Tri krále. Obral už Ivko stromček? Ja nemám ktorý. Pracujeme stále desať hodín denne.
 7. 1. 1945 – Pracujeme dnes len osem hodín denne. Krásny čas, dobrá večera. Zobrali nám batohy. Spomínam na domov.
 8. 1. 1945 – Ďalej pracujem u banských vozíkov. Dni sa mínajú. Kedy bude koniec?
 9. 1. 1945 – Zima – 12 stupňov. Hmla. Mizerný čas. Ináč sa poslednú dobu dobre cítim. Už som zvykol na súčasný stav.
 10. 1. 1945 – Zima trvá. Dnes bol Umbau. Narobil som sa. Fero robí vo fabrike. Fronty sa nehýbu.
 11. 1. 1945 – Delím stravu. Dni bežia. Radosť je vrátiť sa večer z práce a jesť zupu. Budapešť?
 12. 1. 1945 – Počasie sa zmenilo. Prišli teplé dni. Ináč sa mám chvála Bohu obstojne.
 13. 1. 1945 – Karavána otrokov. Strava už bude pomaly stačiť. Som ako Rus, bez myslenia ťahám.
 14. 1. 1945 – Nepracujeme. Robíme si poriadok. Čas je dlhý. Lepšie nemyslieť na domov. Spomienka bolí.
 15. 1. 1945 – Zase mrzne. Som u prázdnych vozíkov. Je to pre rýchly obeh. Som unavený. Začala ofenzíva na východe, konečne.
 16. 1. 1945 – Od nového roku prvý raz poplach. Koniec sa blíži. Dnes je to trochu lepšie.
 17. 1. 1945 – V noci hrozný nálet na Most. Až sa mi vlasy na hlave triasli. Dnes som veľmi ustatý, ofenzíva pokračuje.
 18. 1. 1945 – Sláva. Dostal som kartu z domova. Mám nesmiernu radosť. Koniec sa blíži.
 19. 1. 1945 – Veľké vojenské postupy. Neťažíme. Bager ide hore. Oddychujeme. Kde môže byť Karol? Pane Bože pomáhaj mu.
 20. 1. 1945 – Dost' dobré dni. Nálet. Čas pri lopate ide pomaly. Chýba nám oheň na zohriatie. Som menej ustatý.
 21. 1. 1945 – Pracujeme. Stal sa zo mňa dobrý kuchár. Budem dakedy pomáhať mamičke? Pane Bože dopraj mi to.
 22. 1. 1945 – 12-15 stupňová zima, ale znesiteľná, bez vetra. Východ v plameňoch. Veľká trojdenná prestavba na bani skončila.
 23. 1. 1945 – Opäť o deň starší. Písal som domov. Keby nebola zima, bolo by lepšie.

24. 1. 1945 – S pomocou Božou začíname tretí mesiac práce. Zima stále prit'ahuje.
25. 1. 1945 – Pán Boh ma neopúšťa. Nemám sa tak zle. Do konca by som takto vydržal.
26. 1. 1945 – Bager po nedeli prestane. Bude sa robiť na smeny. Mamička, otecko myslievate na mňa?
27. 1. 1945 – Kedy sa vrátim domov? V zajatí som znervóznel.
28. 1. 1945 – Nepracujeme. Vyvážam záchod. Prišla veľká zima. Fujavica. V nedeľu pomaly oddychujeme.
29. 1. 1945 – Druhý deň nepracujeme. Dnes o 20. hodine nastupujeme na nočnú šichtu. Robím hore vo fabrike.
30. 1. 1945 – Dezinfikujú nám izby. Po nočnej smene som sa nič nevyspal. Som unavený.
31. 1. 1945 – Zase som málo spal. Je to mizerné. Oteplilo sa, prší. Zápisky píšem na váhe. Január končí, február začína.

FEBRUÁR 1945

1. 2. 1945 – Som nezdravý na žalúdok. Chýba mi teplá mamina ruka. Po nočných smenách spím maximálne štyri hodiny denne.
2. 2. 1945 – Teplo, sneh zmizol. Som stále nezdravý. Nespím. Elektrikár mi dal štamperlík koňaku. Dielo dobre pokračuje.
3. 2. 1945 – Teplo. Poplach. Nespíme. Je mi veľmi zle. Na ošetrovni mi dali lieky. Chvála Bohu, trochu mi pomohli.
4. 2. 1945 – Nepracujeme. Poplach. Nespíme. Som stále nezdravý a veľmi slabý. Pane Bože, pomôž mi vydržať.
5. 2. 1945 – Druhá smena. Nastupujeme dnes poobede od 14. do 24. hodiny. Z váhy ma dali preč. Majstri berú na mňa ohľad. Poplach.
6. 2. 1945 – Pekné časy. Poplach. Je mi trochu lepšie. Dúfam, že sa už vyliečim. U Fortúny dobré kuchárky.
7. 2. 1945 – Stav sa mi trochu zlepšil. Žiadne správy. Poplach. Málo spíme. Sme všetci slabí ako muchy.
8. 2. 1945 – Dnes som písal domov. Ferko Šimurka je ohromný kamarát. Vyzerá to tak, ako keby zima skončila.
9. 2. 1945 – Pán Boh ma neopúšťa. Vyliečil som sa. Som úžasne slabý. Musím sa zotaviť. Ináč už vydržím.
10. 2. 1945 – Poplach. Dnes doobeda mi skoro srdce puklo pri spomienke na domov a domácu stravu.
11. 2. 1945 – Nepracujeme, celý deň ležím. V zajatí som otupel. Dokončím ešte dakedy vysokú školu technickú?
12. 2. 1945 – Nepracujeme. Večer o 8. hodine nastupujeme na nočnú šichtu. Ivkovi budem mať čo rozprávať.
13. 2. 1945 – Mizerná šichta. Padá mokrý sneh. Som nevyspatý. Sťahujeme sa na 10. úsek. V noci dvakrát nálet.
14. 2. 1945 – Nálet. Zase málo spíme. V noci dvakrát nálet. Druhý deň som prežil pod holým nebom. Strašné.
15. 2. 1945 – Veľmi málo spíme. Nočné smeny nás veľmi vyčerpávajú.
16. 2. 1945 – Dostávame málo chleba. Je to mizerné. Ten týždeň-dva to už vydržíme.
17. 2. 1945 – Písal som domov. Nič nového. Mávam dobrú vôľu. Zotavujem sa. Pomaly budem v starej forme.
18. 2. 1945 – Nepracujeme. Ferka podozrievajú, z Briketky ho preložili. Dobre som si oddýchol.

19. 2. 1945 – Dnes ráno nastupujem na Ferkovo miesto a on na moje. Z Briketky ma však hneď dali preč.
20. 2. 1945 – Robím na starom mieste u Wipra. Hlukom som úplne ohlušený. Franto robí dolu. Krásny deň.
21. 2. 1945 – Padá sneh. Zmena počasia. Účinkuje to na mňa. Som malátny. Denná šichta je dobrá.
22. 2. 1945 – Karavána otrokŷň. Nezabudnuteľné. Žiadne správy. Evakuácia vo veľkom.
23. 2. 1945 – Stále robím u Wipra. Vagónov je vždy menej. Už to vyzerá na koniec.
24. 2. 1945 – Ofenzíva na západe. Turecko. Dobré správy. Koniec sa blíži, ale len pomaly.
25. 2. 1945 – Nepracujem ani ja, ani Ferko. Nedeľa je nesmierne dlhá. Spravili sme si výbornú fučku (z otrúb).
26. 2. 1945 – Dnes nastupujeme všetci na dennú šichtu. Som preložený dolu. Je to takto zlé. Nedá sa nič robiť. Večerná dúha.
27. 2. 1945 – Som na stanici číslo IV (Fried). Putuje mnoho evakuovaných zajatcov. Máme málo stravy. Žijeme len zo zeleniny.
28. 2. 1945 – Veľmi pekné časy, len vietor fúka. Bol som u Kalmana.

MAREC 1945

1. 3. 1945 – Fero ma veľmi našťaval. Pokazil fučku. Som hladný.
2. 3. 1945 – Ohromná fujavica, pre psa. Človek veľmi premrzne. Poplach.
3. 3. 1945 – Čas je veľmi mrchavý. Poplach. Obchod s košeľou sa vydaril.
4. 3. 1945 – Nepracujeme. Prvá obstojná nedeľa. Už by sa nám zišiel kostol.
5. 3. 1945 – Poplach. Mizerný čas. Pomaly žijeme. V noci nálet. Dobré správy.
6. 3. 1945 – Padá sneh ako na Vianoce. Zima. Boh je s nami. 12 % ľudí je chorých.
7. 3. 1945 – Drahý otecko a Veľký Bože. Ďakujem vám za balík. Zima stále trvá, v noci poplach. Fujavica.
8. 3. 1945 – Zima, balík veľmi pomáha. S Ferkom sme sa rozhodli. Bombardovaná Bratislava.
9. 3. 1945 – Siedmy mŕtvy. Mnoho zajatcov je opuchnutých. Zajatci vyzerajú priamo hrozne, málo stravy.
10. 3. 1945 – Chvála Bohu sme s Ferkom stále v kondícii. Stoj čo stoj musíme vydržať. Sychravo, prší.
11. 3. 1945 – Nepracujeme. Dal som sa ostriať. Na obed hrach. Cítíme trochu nedeľu.
12. 3. 1945 – Stále na Friedovej stanici. Je to dobré. Výborná pečená repa v leši. Dnes mám samé banká. Narobím sa.
13. 3. 1945 – Trochu teplejšie. Tehlový chlieb. Jozefovi robím plán. Je podvečer štátneho sviatku. Pomaly žijeme.
14. 3. 1945 – Deň slobody. Ako je doma? Tu nie dobre. Ivko, Karol, budem vás poznať? Ivko iste vyrástol.
15. 3. 1945 – Včera dvaja zomreli. Nádherný čas. Poplach. Žiadne zvesti. Nateraz je náš život obstojný. Znervóznel som.
16. 3. 1945 – Neuveriteľná hmľa, u nás sa taká nevyskytuje. Na obed už krásny čas. Čakáme nejaké zvláštne udalosti.
17. 3. 1945 – Opäť sa bude robiť na smeny. Ako bude s nami? Zostaneme na starých miestach?
18. 3. 1945 – Nepracujeme. Posledné nedele sú znesiteľné. Zajtra je Jozefa. Aj tu sa gratuluje. Je to dojemné.
19. 3. 1945 – Som na starom mieste (IV. stanica). Ferko je na rampe vo fabrike. Je to hádam takto najlepšie.

20. 3. 1945 – Dobré správy. Pekné časy. Ísť do rodobransy, lebo nie? 20% nemocných. Zomrel desiaty zajatec. Alarm.
21. 3. 1945 – Karolko, k narodeninám ti prajem mnoho zdravia a všetko najlepšie. Denne tri až štyri razy poplach.
22. 3. 1945 – Fúzy mi zredli, obledli a zmäkli. Je ofenzíva na všetkých frontoch. Náš stav nie je beznádejný. Jar je tu. S Ferkom sme ešte neni tak moc chudí. S pomocou Božou vydržíme.
23. 3. 1945 – Na Friedovej stanici som úplne sám. Volajú ma tu Robinsonom. Spomíname na vysokoškolský vojenský internát. Okúpil som sa. Žijeme tu úplne bez tuku a mastnoty. Predtým by to človek nebol veril.
24. 3. 1945 – S pomocou Božou dnes začíname piaty mesiac. Samé poplachy. Celý deň sa strieľa. Práca v bani je ťažká, zvlášť pre zajatca.
25. 3. 1945 – Nepracujeme. Poplach. Písal som domov. Bože uchovaj a ochraňuj mi rodičov a bratov. Som veliteľom izby. Živoríme.
26. 3. 1945 – Všetko chodí na dennú smenu. Zostali sme s Ferkom na starom pracovnom mieste. Sme už oblbnutí a tupí. Ale dúfame, že zmúdrieme a vybrúsime sa.
27. 3. 1945 – Prvý raz som dostal od dozorcú zásah s kolbou. Súkromne som písal domov. Z domu nedávajú o sebe nič vedieť. Do konca vojny dostanem z domu ešte list? Som akýsi zoslabnutý.
28. 3. 1945 – Smutné časy, zamračené. Stále som doma, ale len myšlienkami. Zajatie nie je také ako cez svetovú vojnu. Je to pravý opak. Horšie ako doživotný žalár.
29. 3. 1945 – Zelený štvrtok. Západ sa rúca. Sú vyhliadky na koniec. Som zdravý, telesne dosť silný, len nohy mám slabé. Som samá húžva a žila. Takto iste vydržím.
30. 3. 1945 – Veľký piatok. Zomrel dvanásť zajatec. Štajger ma už nehoní. Mám dobrú prácu. Postil som sa. Rád by som išiel do kostola. Veľká Noc je tu. Bude Ivko oblievať?
31. 3. 1945 – Mám dobrý zrak, štajgra poznám na pol kilometra. Vzkriesenie. Otruby, zemiaky, repa, najcennejší proviant pre zajatca. Končí marec, donesie nám apríl slobodu?

APRÍL 1945

1. 4. 1945 – Ja nepracujem. Ferko robí. Bol som v zajateckom kine. Bože s tvojou pomocou začíname ďalší mesiac. Ani si neuvedomujem, že je Veľká Noc. Mám smolu.
2. 4. 1945 – Obaja pracujeme. Čas sa posunul o jednu hodinu. Prvý raz v živote nemám koho polievať. Polieva Ivko? Ako je s Karolom? Dnes traja zomreli – hrozné.
3. 4. 1945 – Dni sa mihajú a koniec nechce byť. Dnes nastupuje nočná šichta stále u Fortúny. Kvaka v lágri, kaleráb a repa. Trnava, Leopoldov, čo je teraz doma?
4. 4. 1945 – Slnko, dážď, pravý apríl. Cez deň sedem a v noci tri poplachy. Bratislava padla. Zásoby sú na sedem dní, čo bude potom?
5. 4. 1945 – Veľká Noc sa minula. Zamračené. S Ferkom sa dosť dobre cítime. Neni to na zúfanie, len keby to dlho netrvalo. Tento kalendárik bude mať veľkú cenu.
6. 4. 1945 – Stále som na starom pracovisku. Tu sa to ešte dá vydržať. Sudety, kraj na ktorý budem do smrti spomínať. Tu sme sa nadreli ako kone.
7. 4. 1945 – Už som temer vyučeným baníkom. Dúfam, že sa mi to niekedy zídne. Naučil som sa mnohým prácam.
8. 4. 1945 – Nepracujeme. 7+3 poplachy. Nedelňa je dlhá. Trochu ma bolí hrdlo. Ináč je dnes pekný čas. Čo robia doma?

9. 4. 1945 – Ferko dostal balík. Od dnes aj on pracuje dolu. Stále samý poplach. Ferko dostal list z domu. U nich je všetko v poriadku. Pomaly žijeme v plene.
10. 4. 1945 – Dostávame viac chleba. Sme ťažko pracujúci. Hádám to takto vydržíme. Koniec sa pomaly, ale iste blíži. V práci sa nemám najhoršie. Od tlačenia huntov ma bolia nohy.
11. 4. 1945 – Náborová akcia do armády. Nejdeme. Hanover, Brémy, Viedeň padli. Už to máme za pár. Bývajú veľmi pekné dni. Poplachov je vždy viac.
12. 4. 1945 – Od futrovky pečenej v leši mám pokazený žalúdok. Ináč všetko po starom. Ferkovi sa budem mať za čo odplácať. Kamarátstvo na život a smrť. Správne.
13. 4. 1945 – Priamo príšerne ma bolí zub. Zomrel americký prezident Roosevelt. Ako je doma? Čo robí moja mamka? Trinásteho, piatok, apríl. Dnes sa musí niečo stať. Pane Bože neopúšťaj nás.
14. 4. 1945 – Chaos. Evakuácia. Kamenica. Pekný deň. Blížia sa kritické dni. Nezúfať a vydržať. Už počuť strieľať kanóny.
15. 4. 1945 – Nepracujeme. Vyzerá to dobre. Oddýchol som si. S pomocou Božou do konca vydržíme.
16. 4. 1945 – Od dnes pracujeme len osem hodín. Od rána do večera poplach. Dúfam, že za osem až desať dní to už skončí.
17. 4. 1945 – Čulá letecká činnosť. Rusi začali útočiť. Panuje tu nervozita. Ferko v poslednú dobu tiež znervóznel. Ináč je to s nami dobre. Len nestratiť nádej.
18. 4. 1945 – Otecko, mamička, bratia už sa čoskoro vrátim. Ste všetci živí a zdraví? Keby to Pánboh dal. Pekný deň. Stále poplachy. Letecká činnosť neprestáva.
19. 4. 1945 – V noci obloha samá raketa. Stále sme na stanici číslo IV. Je tu dobre. Toto by bolo pre Ivka. Spomínam si na Oskára a na všetkých doma bývajúcich.
20. 4. 1945 – Tretí deň nie sú vagóny. Je to tu ako vymreté. Nemajú pre nás prácu. Dnes Franc robí prekážky. Žiadne správy. Myslím, že je ticho pred búrkou.
21. 4. 1945 – Odstraňujeme trosky na chomutovskej železničnej stanici po bombardovaní. Hrozné niečo. Vagóny rozvláčené po strechách domov. Večer ideme domov v uhlákoch. Dnes ďalší štyria zomreli.
22. 4. 1945 – Nepracujeme. Jesenný čas. Smutná nedeľa. V lágri samý špenát. Mnoho nemocných. Z našej izby päť. Chvála Bohu, my sme zdraví.
23. 4. 1945 – Opäť na starom pracovisku. Je zima. Hlavná vec udržať si kondíciu. Jožko Daubner má vraj tbc. Snívalo sa mi, že som sa vrátil domov. Aj to bude.
24. 4. 1945 – Ja a Ferko na starom mieste (na bani), ostatní v Chomutove. Na obed kyslá kapusta. Stále kľud, ale už dlho nebude. Proviant sa nám minul. Čo bolo doma najhoršie, to je tu najlepšie.
25. 4. 1945 – Opäť začali poplachy. Dnes som príšerne ustatý. Koniec nechce byť, ale my vydržíme. To by nikto neveril, čo je to zajatie. Ako román zo stredoveku.
26. 4. 1945 – Včera zavreli troch zajatcov do väzenia. Je to hotová tragédia. Dnes sa vzduch chveje z dunenia. Pán Boh nás doteraz neopustil. Juríka na smrť zbíl strážnik.
27. 4. 1945 – Tuším, že sa dnes voľačo stane. Mám telo dosť zdravé. Včera som s fľaškou šrotoval. Z domu žiadne správy. Zomrel 23-tí zajatec. Už to končí.
28. 4. 1945 – Zase minul jeden týždeň. Nemci v Taliansku kapitulovali. Jožka z ošetrovne pustili. Jedávame samú zeleninu. Aj z toho musíme vyžiť.
29. 4. 1945 – Nepracujeme. Dal som sa ostríhať. Senzačné správy. Už to dlho trvať nemôže. Dnes som mnoho myslel na domov (mamku).

30. 4. 1945 – Končí apríl. Správy sú pravdivé. Stále na starom pracovisku. Dnes večer o piatej hodine je tomu šesť mesiacov, čo nás zajali. Pol roka utrpenia. Vydržali sme to. Dnes som akýsi silný.

MÁJ 1945

1. 5. 1945 – Začína nový mesiac nášho vyslobodenia. Je úžasná zima. Predvčerom popravili Musoliniho. Nohy mám už skoro normálne. Na západ nepôjdem. Vrátim sa domov.
2. 5. 1945 – Príšerná zima. Na horách je sneh. Dnes zomrel Hitler, padol Berlín. Dönnitz je nástupcom Hitlera. Pôjde vojna ďalej? To nám ukážu najbližšie dni. Ríša je otrasená.
3. 5. 1945 – Zima. Franto na šachte, ja v opráme. Robím to, čo ja chcem (prácu si sám zadelím). Takto sa to dá vydržať. Južná armáda kapituluje. Aký je doma život?
4. 5. 1945 – V noci ešte mráz. Cez deň pekne. Začalo fungovať letectvo. Stále som veliteľom našej izby. Za tri týždne je Ducha. Padol Hamburg. 28 mŕtvych v našom zajatí. Ríša sa postupne rúca.
5. 5. 1945 – Snívalo sa mi s mamkou. Vzduchuje len Protektorát a Nórsko. Stále mrcha robota. V Prahe je povstanie. Ako to skončí?
6. 5. 1945 – Nepracujeme. Ja aj Ferko sme nervózni. Je to tu už naozaj na zúfanie. Keď sa niečo v najbližších dňoch nestane, neviem, čo bude s nami.
7. 5. 1945 – Pracujeme. Život ide pomaly ďalej. Štajger z neznámej príčiny neprišiel do práce. Je všeobecná nervozita. Dúfam, že teraz sa už niečo stane.
8. 5. 1945 – Večer o pol desiatej poplach. Celú noc sme prebdeli. Ráno Nemci ušli z lágra. Zostali sme tu sami (asi 300 zajatcov). Dobré sme sa najedli. Konečne sloboda. Dnes si to ešte neuvedomujeme.
9. 5. 1945 – Celý deň som doma v zajateckej izbe. Dnes prišli prví ruskí vojaci. Som maród na žalúdok. Zajtra chcem ísť domov na Slovensko.

Domov som nešiel. Z Prahy vyslali do našej oblasti, kde sme sa zdržovali, kapitána Vaverku, aby dohodol so zajatcami pracovnú činnosť na ochranu elektrárne Ervěnice a najbližšieho okolia. 10. 5. 1945 som bol menovaný ako veliteľ vojenskej stráže v obci Dřínov. Posádkové veliteľstvo v Chomutove ma dňom 15. 6. 1945 z tejto činnosti uvoľnilo. 16. 6. 1945 som odcestoval domov na Slovensko.

Otec, nová mama
a bratia Ján, Ladislav
a Karol (1930)

VOJENSKÁ HISTÓRIA

Ladislav s manželkou Máriou
v roku 1948

Na vojenčine (1943)

Kalendárik obsahujúci
Denník zajatca

Poslucháč stavebnej fakulty –
vojenský štipendista (1943)

Ukážka textu v Denníku

VOJENSKÁ HISTÓRIA

S rodičmi a bratom Jankom,
Ladislav pri otcovi (1923)

Maturant (1939)

Hore zľava Ján,
Ladislav a Karol,
dolu Ivan (1940)

Poslucháč stavebnej
fakulty – vojenský
štipendista (1943)

Pohoda pri Váhu (1948)

Banské projekty – vzorný kolektív (1953)

Aktívny futbalista (1954)

S manželkou na Račianskom mýte (1958)

Dôchodca (1998)

Z výletu na Červený Kameň (2007)